

Göteborgs Stads vägledning kopplad till energiförsörjningen

Innehåll

Göteborgs Stads vägledning kopplad till energiförsörjningen	1
Bakgrund	3
Om vägledningen	4
Prioritetsordning med fokus på elbesparing	5
Åtgärder utan, eller med mindre, verksamhetspåverkan	5
Ytterligare åtgärder med större verksamhetspåverkan vid ett skärpt läge.....	5
Åtgärder per användningsområde	6
Utomhusbelysning.....	6
Åtgärder utan, eller med mindre, verksamhetspåverkan	6
Ytterligare åtgärder med större verksamhetspåverkan vid skärpt läge.....	6
Julbelysning och annan säsongs- och dekorationsbelysning.....	7
Åtgärder utan, eller med mindre, verksamhetspåverkan	7
Ytterligare åtgärder med större verksamhetspåverkan vid skärpt läge.....	7
Ventilation.....	7
Åtgärder utan, eller med mindre, verksamhetspåverkan	8
Ytterligare åtgärder med större verksamhetspåverkan vid skärpt läge.....	8
Uppvärmning.....	8
Åtgärder utan, eller med mindre, verksamhetspåverkan	8
Ytterligare åtgärder med större verksamhetspåverkan vid skärpt läge.....	9
Övriga åtgärder.....	9
Åtgärder utan, eller med mindre, verksamhetspåverkan	9
Ytterligare åtgärder med större verksamhetspåverkan vid skärpt läge.....	10
Ändrade beteenden i det dagliga arbetet	10
Fortsatt arbete med kontinuitetsplanering och hantering av elbortfall	10
För dig som vill veta mer	11

Bakgrund

Risken för effektbrist i det svenska elnätet i vinter har ökat liksom risken för manuell förbrukningsfrånkoppling av el. I slutet av september kom EU:s energiministrar överens om tillfälliga nödgärder för att minska elpriset, bland annat att elförbrukningen ska minska. Göteborgs Stad behöver agera på de utmaningar vi står inför genom att bidra till att minska elanvändningen.

Kommunstyrelsen har gett stadsledningskontoret uppdraget att samordna och koordinera arbetet och samarbetet mellan förvaltningar och bolag för att åstadkomma önskad effekt ur ett helhetsperspektiv. Samordningen av stadens arbete fokuserar på elbesparing som en del av att hantera riskerna för energiförsörjningen i vinter. Stadsledningskontoret bedömer att detta behov kommer att pågå under en längre tid, sannolikt fram till sommaren 2023.

Stadsledningskontorets bedömning är att:

- Det pågår mycket arbete i staden för att omhänderta de risker som identifierats kopplat till energikrisen och det arbetet behöver fortsätta och utvecklas ytterligare.
- Förberedelserna är både kopplade till att få ner energiförbrukningen och förberedelser för en eventuell bristsituation.
- Förvaltningar och bolag behöver värdera olika åtgärders konsekvenser både utifrån påverkan på stadens målgrupper (boende, besökare och företag) samt utifrån interna förutsättningar att bedriva verksamheten och eventuell påverkan på arbetsmiljön.
- Det är en utmaning att prioritera bland angelägna behov och väga olika aspekter emot varandra.
- Den nationella kampanjen från energimyndigheten skapar riktning och förutsättningar för stadens samlade arbete.
- Arbetet kan till övervägande del bedrivas inom ramen för nämnders och styrelser roller och mandat men det kan bli aktuellt med principiella ställningstaganden på KS/KF-nivå.

Den 27 oktober beslutade kommunfullmäktige om åtgärder [kopplade till energiförsörjningen](#) (Protokoll kommunfullmäktige, handling 22 nr 196). I beslutet framgår att särskild hänsyn ska tas till boenden samt förskolor och skolor.

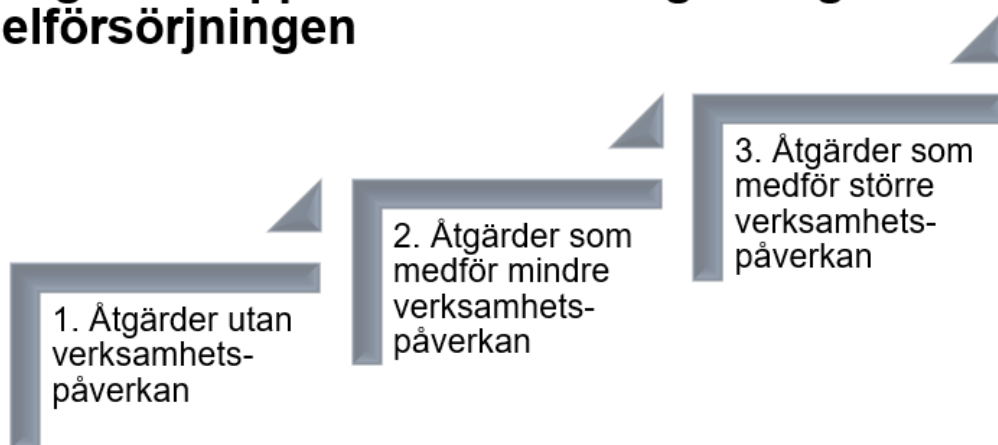
Stadsledningskontoret fick i uppdrag att utifrån sin centrala roll samordna Göteborg Stads arbete med frågor rörande elförsörjningen, under benämningen Samordning elbesparing. En samordningsgrupp har kopplats till arbetet utifrån ansvariga förvaltningar och bolag i beslutet ovan samt identifierade stora elanvändare i stadens organisation där åtgärder kan få stor effekt. Stadsledningskontoret samordnar, omvärldsbevakar och kommunicerar, följer och sammanställer underlag från förvaltningar och bolag samt rapporterar löpande till kommunstyrelsen. Stadens samlade proaktivitet och fokus på elbesparing minskar risken för manuell förbrukningsfrånkoppling (MFK).

Om vägledningen

Som en del i stadsledningskontorets samordning med anledning av den rådande el- och energisituationen har stadsledningskontoret tagit fram en vägledning för Göteborgs Stads förvaltningar och bolag. Vägledningen syftar till att underlätta för att de åtgärder som vidtas för minskad elanvändning värderas och genomförs systematiskt och enhetligt över stadens verksamheter. Vägledningen möjliggör för Göteborgs Stads verksamheter att arbeta stegvis och syftar till att förtydliga åtgärder som kan genomföras inom förvaltningars och bolags ordinarie arbete utifrån reglementen och ägardirektiv

- utan eller med mindre verksamhetspåverkan, steg 1-2
- åtgärder som medför större verksamhetspåverkan, steg 3

Åtgärdstrappa med anledning av läget i elförsörjningen

Vägledningen har utformats utifrån underlag från förvaltningar och bolag, dialog med samordningsgruppen och i samarbete med Göteborg Energi samt avdelningen säkerhet och beredskap. Stadsledningskontoret har sammanställt och analyserat dessa underlag och identifierat åtgärder som bedöms att i princip kunna genomföras i alla verksamheter. Bedömningen har även innefattat omvärldsanalys av underlag från berörda myndigheter och information om Göteborgs Stads samlade elförbrukning.

Denna vägledning bygger på den samlade kunskap och fakta om situationen som Göteborgs Stads har fram till den 5 december 2022 och inför vintern 2022/2023. Stadsledningskontoret gör bedömningen att behovet av minskad elanvändning kommer att pågå under en längre tid och arbetet behöver därför fortsatt vara prioriterat inom samtliga verksamheter även på längre sikt, i linje med målen i [Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021–2030](#) samt [Göteborgs Stads energiplan 2022-2030](#).

Utifrån snabba förändringar i omvärlden kan denna vägledning komma att uppdateras. Denna vägledning är version 1.3.

Förvaltningar och bolag ansvarar för planering och genomförande av åtgärder samt kommunikation i syfte att säkerställa att arbetet utförs med bästa möjliga verksamhetskännedom och utifrån sitt arbetsmiljöansvar. Som stöd i arbetet finns samordningsgruppen för elbesparingar som samordnas av stadsledningskontoret.

Elförbrukningen påverkas löpande av rörelser så som väderlek och utomhustemperatur samt verksamheternas driftförhållanden. Uppföljningen av resultat av stadens energisparåtgärder kommer därför att ske genom en övergripande uppföljning av stadens energiförbrukning, utifrån ett urval av data, samordnad av stadsledningskontoret tillsammans med Göteborg Energi. Förvaltningar och bolag ska rapportera regelbundet på genomförda åtgärder och strategier för planerade åtgärder till stadsledningskontoret, främst genom samordningsgruppen, som ett komplement till ordinarie uppföljning.

Prioritetsordning med fokus på elbesparing

Utifrån beslut i kommunfullmäktige fokuserar Stadsledningskontorets samordning på elbesparing för att bidra till att trygga energiförsörjningen inför och under vintern 2022/23, december 2022 till och med mars 2023. Prioritering sker enligt följande för att möta EU:s krav.

1. Göteborgs Stad sparar 5 % av sin totala elförbrukning med fokus på höglasttimmar
 2. Göteborgs Stad sparar 10 % av sin totala elförbrukning med fokus på höglasttimmar
 3. Göteborgs Stad sparar fjärrvärme med fokus på höglasttimmar under kall väderlek
- Jämfört mot samma period tidigare år under normala förhållanden

Åtgärder utan, eller med mindre, verksamhetspåverkan

Stadsledningskontoret har granskat och bedömt förvaltningar och bolags inkomna förslag (se ovan Bakgrund) till minskad elanvändning och i samråd med samordningsgruppen och utifrån omvärldsbevakning identifierat möjliga åtgärder för att spara el. Bedömningen gör gällande att Göteborgs Stad genom åtgärder inom befintliga budgetramar, utifrån reglementen och ägardirektiv, inom befintlig verksamhet och utan eller med mindre verksamhetspåverkan kan minska stadens elförbrukning generellt och även effektuttaget specifikt under så kallade höglasttimmar. Dessa är definierade av Svenska kraftnät till klockan 8.00-11.00 och 16.00-19.00, måndag till fredag.

Ytterligare åtgärder med större verksamhetspåverkan vid ett skärpt läge

Stadsledningskontoret omvärldsbevakar tillsammans med samordningsgruppen för att få kunskap om läget på elmarknaden och kännedom om skärpta nationella eller internationella riktlinjer eller direktiv. Stadsledningskontoret bevakar information från relevanta myndigheter så som Svenska kraftnät, Energimyndigheten, MSB och har dialog med Länsstyrelsen Västra Götaland. Ett skärpt läge kan inträffa vid till exempel kall väderlek, bristande elproduktion eller belastning i elnätet, omvärldsfaktorer, som i sin tur medför ökad risk för manuell förbrukningsfrånkoppling. När stadsledningskontoret får signaler om ett skärpt läge kommer detta att kommuniceras via förvaltningars och bolags kontaktpersoner samt säkerhetschefer/samordnare, förvaltnings- och bolagsbrevlådor, förvaltnings- och bolagsdirektörer samt till kommunikationschefsnätverket. Genom att en

del förvaltningar och bolag har möjlighet till övervakning, analys och värdering av eleffekt i realtid är det också möjligt att följa utvecklingen och identifiera behov av att vidta ytterligare åtgärder.

Om de åtgärder som identifierats hos Göteborgs Stads verksamheter för att nå 5% elbesparing inte får den effekt som eftersträvas, kan de åtgärder som respektive förvaltning/bolag bedömt som åtgärder vid skärpt läge övervägas att aktualiseras.

Dessa åtgärder får större konsekvenser för verksamheter och stadens invånare och besökare, till exempel anpassade drifttider, begränsade öppettider eller stängda verksamheter. Arbetet kan till övervägande del bedrivas inom ramen för nämnders och styrelser roller och mandat men, som framgår i uppdraget till samordningen, kan det bli aktuellt med principiella ställningstaganden på KS/KF-nivå.

Åtgärder per användningsområde

För samtliga användningsområden är det viktigt att förvaltningar och bolag, i de fall där åtgärder får påverkan och/eller är märkbara för stadens målgrupper (medarbetare, brukare, invånare, besökare, de som verkar i staden, näringsliv o.s.v.), säkerställer kommunikationsinsatser inom ordinarie ansvar som tydliggör och förklarar förändringen som del i stadens arbete för att minska elanvändningen.

Utomhusbelysning

Den största andelen av stadens utomhusbelysning utgörs av gatu- och parkbelysning och annan belysning på allmän plats. Till stor del används energieffektiva lampor och el- och energiförbrukningen är relativt låg. Denna belysning är central för framkomlighet, tillgänglighet, trygghet och säkerhet vilket är aspekter som behöver tas i beaktande vid planerade åtgärder. Idrotts- och spontanidrottsanläggningar fyller en viktig funktion för idrottsföreningar och folkhälsa. Annan typ av utomhusbelysning så som fasad- och skyltbelysning kan dock, efter bedömning, hanteras inom ramen för åtgärder utan, eller med mindre, verksamhetspåverkan.

Åtgärder utan, eller med mindre, verksamhetspåverkan

Förvaltningar och bolag ska se över om belysning av karaktären fasad- och skyltbelysning kan tändas/släckas vid andra tidpunkter alternativt helt eller delvis släckas. Förändringar som genomförs ska inte ha betydande påverkan på trygghet, säkerhet, framkomlighet eller tillgänglighet för personer med funktionsnedsättning.

Ytterligare åtgärder med större verksamhetspåverkan vid skärpt läge

Förvaltningar och bolag ska för all slags utomhusbelysning se över möjligheten att helt eller delvis göra begränsningar nattetid. Med delvis avses gatu- och parkbelysning och

belysning av allmän plats att släcka armaturer eller halvera ljusstyrkan inom områden där så är möjligt utan betydande påverkan på trygghet, säkerhet och framkomlighet för besökare och stadens invånare.

Julbelysning och annan säsongs- och dekorationsbelysning

Göteborgs Stad arrangerar traditionsenligt olika typer av julbelysning och annan säsongs/dekorationsbelysning på en mängd platser i staden. Belysningen utförs i stadens egen regi och i förekommande fall i samverkan med näringslivsaktörer och fastighetsägare. Vanligtvis tänds belysningen på eftermiddagen och är tänd cirka 10 timmar/dygn från mitten av november till mitten av januari. Jul- och dekorationsbelysningen är uppskattat inslag i stadsbilden och medverkar till såväl trygghet som trivsel.

Julstaden pågår från mitten av november till februari. Göteborg & Co samordnar satsningarna som genomförs tillsammans med t.ex. trafikkontoret och park- och naturförvaltningen, fastighetsägare, hotell, handel, cityföreningar och andra aktörer.

Energieffektiva ljuskällor och utrustning används. Bedömning om belysning kan släckas eller dimras görs utifrån vad den har för påverkan när det gäller framkomlighet, tillgänglighet, trygghet och trivsel. Inriktningen är att detta kan genomföras förutsatt att inte skärpt läge inträffar.

Åtgärder utan, eller med mindre, verksamhetspåverkan

Förvaltningar och bolag som arrangerar jul- och dekorationsbelysning på offentlig plats ska se över möjligheten att minska omfattningen till exempel färre platser, förkortad tidsperiod, kortare brinntid under dygnet, minskad effekt. De förändringar som görs ska ta hänsyn till belysningens värde som trivsel- och trygghetsskapande inslag under säsongen.

Samtliga förvaltningar och bolag ser över möjligheten att begränsa antal jul- och dekorationsbelysning i stadens egna kontors- och verksamhetslokaler. Exempelvis bör adventsljusstakar och/eller julgransbelysning begränsas till gemensamma utrymmen så som lunch- och fikarum.

Ytterligare åtgärder med större verksamhetspåverkan vid skärpt läge

All julbelysning och annan säsongs- och dekorationsbelysning utgår.

Ventilation

Justeringar av ventilation i lokaler och fastigheter kan ge både minskad el- och värmeförbrukning. Ventilationskrav för fastigheter och lokaler regleras av lagstiftning och andra styrande dokument så som Boverkets byggregler då inomhusklimat har stor betydelse för hälsa och välmående.

Vissa typer av åtgärder, till exempel kortare drifttider eller avstängning vissa tider, kan efter bedömning genomföras utan betydande påverkan på inomhusklimat medan andra, till exempel minskade luftflöden, kräver mer analys och bedömning innan genomförande.

Åtgärder utan, eller med mindre, verksamhetspåverkan

Förvaltningar och bolag ska se över möjliga anpassningar av ventilation, till exempel kortare drifttider och/eller avstängning vissa tider på dygnet. De åtgärder som genomförs ska inte ha betydande påverkan på inomhusklimat och/eller arbetsmiljö. Samordning mellan förvaltningar och bolag uppmuntras för att bruka lokaler effektivare.

Ytterligare åtgärder med större verksamhetspåverkan vid skärpt läge

Förvaltningar och bolag ska se över möjligheten till ytterligare åtgärder såsom till exempel minskade luftflöden under förutsättning att inomhusklimat och/eller arbetsmiljö inte påverkas betydande. Hemarbete eller nedstängda kontor kan ge ett betydande bidrag till minskad energianvändning.

Uppvärmning

Göteborgs Stads lokaler och fastigheter värms främst upp med fjärrvärme men även en mindre del med pellets och direktverkande el. Fastigheter och lokaler med direktverkande el har besparingspotential för prioriteringsordningen 1 och 2 och fjärrvärme utifrån prioriteringsordning 3 (se ovan).

Åtgärder utan, eller med mindre, verksamhetspåverkan

Förvaltningar och bolag ska för fastigheter och lokaler med direktverkande el se över

- Möjliga åtgärder som kan göras utan betydande påverkan på inomhuskomfort och/eller arbetsmiljö, t. ex. sänkt temperatur under höglasttimmar.
- Möjliga åtgärder med justering av temperatur i allmänna utrymmen såsom trapphus och korridorer som kan göras utan påverkan på inomhuskomfort och/eller arbetsmiljö eller på närliggande lokalers inomhuskomfort.
- Möjligheter att med enkla förändringar av arbetssätt och utan verksamhetspåverkan optimera lokalanvändningen under verksamhetsdygnet genom att vid tidpunkter bedriva verksamheten i färre antal lokaler.
- Minska temperaturen i lokaler som inte används.
- Möjligheten att helt upphöra med användandet av lösa el-element.
- Möjligheten att begränsa öppettider i bastur.
- Möjligheten att sänka temperatur i bassänger och sporthallar.

Särskild hänsyn ska tas till grupper som är känsliga för förändringar i inomhustemperatur samt till arbetsmiljöaspekter.

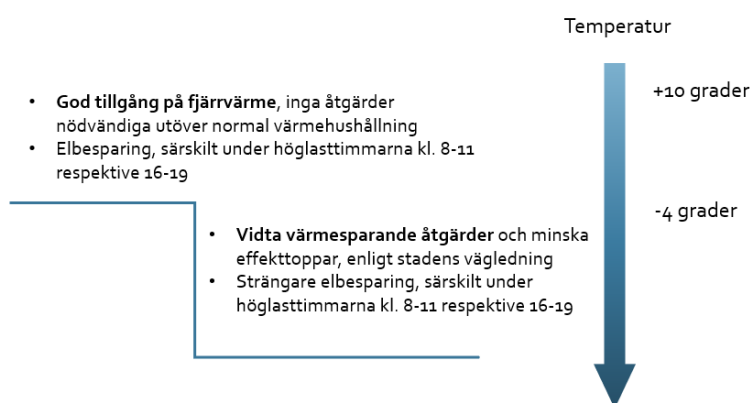
Ytterligare åtgärder med större verksamhetspåverkan vid skärpt läge

Förvaltningar och bolag ska se över möjlighet till ytterligare åtgärder så som

- Optimera lokalanvändningen
- Lägre inomhustemperatur dagtid

Åtgärder för minskad fjärrvärmeanvändning är relevant att vidta vid utomhustemperatur från -4 °C och kallare. Vid värmebesparande åtgärder ska särskild hänsyn tas till grupper som är känsliga för förändringar i inomhustemperatur samt till arbetsmiljöaspekter. Värmebesparande åtgärder ska föregås av kommunikation om bakgrund och syfte för att förekomma motreaktioner och åtgärder såsom ökad direkteluppvärmning.

Åtgärdstrappa för fjärrvärme- och elbesparing

Övriga åtgärder

Åtgärder utan, eller med mindre, verksamhetspåverkan

Göteborgs Stads el-fordon

Förvaltningar och bolag ska se över möjligheten att automatisera och förflytta laddningen till nattetid och/eller utanför höglästimmarna.

Byte av utrustning

Stadens verksamheter har systematiskt och under lång tid arbetat med energi-effektivisering och med utbyte av lampor, maskiner och inventarier till mer energieffektiva lösningar. Detta arbete ligger i linje med målen i Göteborgs Stads miljö- och klimatprogram 2021-2030 och energiplan 2022-2030. Det fortsätter och ska intensifieras så långt det är möjligt inom befintliga budgetramar.

Andra åtgärder

Förvaltningar och bolag ska, utöver ventilation och uppvärmning, se över verksamhetens elförbrukning för ytterligare möjlighet att minska elförbrukningen utan verksamhetspåverkan. Som vägledning finns Energimyndighetens kampanj [Varje kilowattimme räknas](#) och [Energispartips](#) från Göteborg Energi. Exempel på enklare åtgärder är att

- Se över möblering så att möbler inte täcker värmekällor
- Förändra stand-by tider för kopiatorer, skrivare
- Låt inte varmvattnet stå och spola medan du tvålar in dig
- Stäng av apparater och skärmar
- Släck lampor i rum där ingen vistas och/eller där dagsljus ger tillräckligt ljus
- Sist i lokalen, släcker ljuset
- Se till att ha rätt temperatur i kyl och frys: 5 grader i kylan och 18 grader i frysen.
- Frosta av frysen om det är en modell där det görs manuellt.
- Om möjligt, ta trapporna i stället för att åka hiss
- Nyttja gärna timer-funktion på elapparater

Ytterligare åtgärder med större verksamhetspåverkan vid skärpt läge

Förvaltningar och bolag ska se över verksamhetens elförbrukning för ytterligare möjligheter att minska elförbrukningen utöver redan genomförda åtgärder.

Ändrade beteenden i det dagliga arbetet

Erfarenheter från tidigare insatser och projekt visar att beteendeförändringar i stadens verksamheter märkbart kan minska elförbrukningen. Hur dessa förändringar bör se ut beror på verksamhetens art där varje enskild har bäst kännedom om hur arbetssätt kan ändras och hur medarbetare och chefer kan tänka smart kring hur och när el används. Förvaltningar och bolag ska

- Arbeta systematiskt för att involvera medarbetare i denna typ av åtgärder för att minska elanvändning i arbetsvardagen och kommunicera framsteg kontinuerligt.
- Stödja detta arbete med samordnad internkommunikation som utgår från stadens huvudbudskap om att alla hjälps åt att spara el utifrån verksamhetens möjligheter och med arbetsmiljö, trygghet, säkerhet, framkomlighet och tillgänglighet i beaktande.

Fortsatt arbete med kontinuitetsplanering och hantering av elbortfall

Göteborgs Stads förvaltningar och bolag uppmanas att fortsatt se över sina verksamheter och vidta nödvändiga åtgärder kopplat till ett eventuellt elbortfall. Verksamhetens risk- och sårbarhetsanalys kan vara ett stöd i att klargöra vilka delar av verksamheten som är mest känslig utifrån den angivna acceptabla avbrottstiden. Det vill säga hur länge en verksamhet/åtagande kan ligga nere innan det får oacceptabla konsekvenser.

Respektive förvaltning och bolag har genom information till säkerhetschef/motsvarande uppmanats att planera och förbereda sin verksamhet utifrån redovisade scenarier/planeringsförutsättningar från Göteborg Energi AB. Håll denna funktion

uppdaterad och informerad om det arbete som pågår. Stöd finns även att tillgå i MSBs planeringsstöd för bortfall av energi.

Stöd finns även att tillgå i MSBs [planeringsstöd för bortfall av energi](#).

För dig som vill veta mer

www.energimyndigheten.se

Energimyndigheten leder samhällets omställning till ett hållbart energisystem. Myndigheten bidrar med fakta, kunskap och analyser om tillförsel och användning av energi i samhället, och arbetar för en trygg energiförsörjning.

www.svk.se

Svenska kraftnät är ett statligt affärsverk som är systemansvarig myndighet för kraftsystemet i Sverige och som förvaltar och utvecklar Sveriges transmissionsnät för el. Svenska kraftnät är också elberedskapsmyndighet och tillsynsvägledande myndighet i frågor om dammsäkerhet samt tillsynsmyndighet för elförsörjningens säkerhetsskydd.

www.krisinformation.se

Krisinformation.se är en webbplats som drivs av Myndigheten för samhällsskydd och beredskap. Den förmedlar information från myndigheter och andra ansvariga i samband med en kris eller allvarlig händelse. Webbplatsen gör det lättare att hitta bekräftad information från myndigheter och andra ansvariga aktörer.